

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการนวดไทย ภาคตะวันออกของวิทยาลัยชุมชนสระแก้ว
การพัฒนาระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

DEVELOPMENT OF A PARTICIPATIVE MANAGEMENT SYSTEM OF SMALL
SCHOOL FOR OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

ยุพา บุญอนันต์ ศักดา สถาพรวงษา และกันต์ฤทัย คลังพหล
Yupa Boonanan, Sakda Sathapornwachana and Kanratai Krangpahon

หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) ศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ (3) เพื่อนำเสนอระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงผสมผสาน (Mixed Method) โดยมีขั้นตอนการวิจัย 5 ขั้นตอนดังนี้ (1) กำหนดกรอบแนวคิด เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิด (2) การวิเคราะห์ระบบเป็นการศึกษาภาคสนามโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีการปฏิบัติดี จำนวน 5 แห่ง (3) การออกแบบระบบ (4) การพัฒนาระบบ ประกอบด้วย การตรวจสอบระบบเชิงคุณลักษณะ โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม สอบถามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน และตรวจสอบระบบเชิงปริมาณ โดยสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 200 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และ (5) แก้ไขปรับปรุงและพัฒนาเป็นระบบฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาดูเอกสาร การศึกษาภาคสนาม

โรงเรียนปฏิบัติดี 5 แห่ง และการประเมินระบบเชิงปริมาณโดยผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 200 แห่งพบว่า

- 1.1 ส่วนกลางเป็นผู้กำหนดนโยบายด้านงบประมาณและบุคลากร
  - 1.2 หน่วยงานระดับปฏิบัติงานขาดอำนาจในการตัดสินใจ
  - 1.3 ขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกันระหว่างหน่วยงานระดับสูงและหน่วยงานระดับปฏิบัติงานและหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบดังนี้
- 2.1 ปัจจัยป้อนเข้า ได้แก่ เป้าหมายของสถานศึกษา ความรู้และเทคโนโลยี ทรัพยากรของสถานศึกษา วัฒนธรรมสถานศึกษา และสารสนเทศ
  - 2.2 กระบวนการ เป็นกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย
    - 2.2.1 การวางแผน ได้แก่ เป้าหมาย จิตวิทยา โครงสร้าง วัฒนธรรมและบรรยากาศ
    - 2.2.2 การดำเนินการ ได้แก่ การจัดการ บุคลากร ทรัพยากรและเทคโนโลยี
    - 2.2.3 การประเมินผล ได้แก่ การประเมินผลสถานศึกษา
    - 2.2.4 การร่วมรับผลประโยชน์
  - 2.3 ผลผลิต ได้แก่ การบรรลุเป้าหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม คุณภาพการศึกษา และความพึงพอใจ ของครูและผู้บริหาร
  - 2.4 ข้อมูลป้อนกลับ เป็นการศึกษาปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม
  - 2.5 สภาพแวดล้อม ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา

ABSTRACT

The aims of this research were to (1) study the activities, problems and needs on educational administration participation of small schools for Office of the Basic Education Commission. (2) study the elements which affect the administration participation of small schools for Office of the Basic Education

Commission. (3) present a participative management system of small schools for Office of the Basic Education Commission. It was processed by the research and development approach and collected data by using Mixed Research Methodology which consisted of 5 steps as follows: (1) To study and create conceptual framework from documents and related research (2) To analyze system from field studied of 5 good practice schools (3) To design systems (4) To develop the systems by the verification of 10 expert persons and evaluation by 200 school administrations and (5) To finalize improvement system.

The research results were as follow

The problems of participative management system are as follows:

1. Policies always are designed by the central budget and personnel.
2. Provincial authorities have no participation on the policies.
3. Lack of work co-operation between agencies in provinces and head quarter.

The participative management systems of small schools for Office of the Basic Education Commission that are appropriate and possible, composed of 5 factors :

1. Input factors were goal, knowledge and technology, resources of the institution, culture of education and information.
2. Procedure factors were planning, action, evaluation and sharing of benefits.
3. Output factors were achieving the goal of education, quality of education and satisfaction of teachers and services
4. Feedbacks were collected from the results of studying the problems of a participative management system of small schools for Office of the Basic Education Commission.
5. The environments of system were researched both internal and external the schools.

คำสำคัญ

ระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาระบบ โรงเรียนขนาดเล็ก

ความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนขนาดเล็กเป็นปรากฏการณ์ทางการศึกษาที่ท้าทายผู้บริหารการศึกษาในทุกระดับ กระทรวงศึกษาธิการได้พยายามแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากอัตราการเกิดของประชากรลดลงตามลำดับ เป็นผลให้นักเรียนที่เป็นตัวป้อนของโรงเรียนประถมศึกษาลดลง ดังนั้นจึงมีโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มเป็นจำนวนมาก ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนมากถึง 14,397 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 45.82 ของโรงเรียนทั้งหมด ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนโรงเรียนขนาดเล็ก ปีการศึกษา 2546-2553

ปีการศึกษา	จำนวนโรงเรียนขนาดเล็ก	ร้อยละ
2546	10,877	33.23
2547	11,599	35.88
2548	12,296	37.94
2549	12,828	39.73
2550	13,518	41.90
2551	13,915	43.73
2552	14,056	44.63
2553	14,397	45.82

ที่มา: สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปีพ.ศ. 2554

การมีโรงเรียนขนาดเล็กเป็นจำนวนมาก ทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถสะท้อนคุณภาพ และประสิทธิภาพได้เพียงพอ ซึ่งพบว่าประสบปัญหาใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความพร้อมทางปัจจัยของโรงเรียน และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน จากการดำเนินงานที่ผ่านมากระทรวงศึกษาได้ดำเนินการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง ในช่วงปี 2536- 2546 จำนวน 2288 แห่ง แต่จะเห็นว่าการยุบรวมโรงเรียน มิใช่เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาที่ประสบความสำเร็จในทุกกรณี ชุมชนส่วนใหญ่จะต่อต้านไม่ยอม ด้วยเกรงว่าบุตรหลานจะต้องเดินทางไกล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมาก ซึ่งพบว่ามีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนหนึ่งสามารถเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการด้วยตนเอง และบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนอื่น สามารถพลิกฟื้น ดำรงอยู่ได้โดยไม่ต้องยุบรวมโรงเรียน

จากสภาพดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า ถ้ามีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนอื่นอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว น่าจะทำให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. สภาพและปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างไร
2. องค์ประกอบใดบ้างที่ส่งผลต่อระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อนำเสนอระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยผู้วิจัยได้แนวคิดในการกำหนดขั้นตอนการวิจัย จากการสังเคราะห์แนวคิดการพัฒนา ระบบจากสมิท (Smith, 1978) ซิลเวน (Silven, 1968 อ้างถึงในวิทยา คูวิรัตน์, 2540) เกลเดลและเกลเดล (Kendall and Kendall, 1988 อ้างถึงในวิทยา คูวิรัตน์, 2540) เดอร์เบนแฮม (Debenham, 1989) เอ็ดเวิร์ด (Edward, 1985) และวิทยา คูวิรัตน์ (2540) ได้ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกรอบแนวคิด

เป็นการศึกษาและการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนด กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระบบ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 1 ศึกษาภาคสนาม ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีการปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 แห่ง เพื่อศึกษาสภาพ ปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนย่อยที่ 2 การสังเคราะห์ข้อมูล สภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหาร แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนย่อยที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบระบบ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 1 นำผลจากการสังเคราะห์จากขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์วิเคราะห์ ระบบมาทำการศึกษา วิเคราะห์เพื่อออกแบบองค์ประกอบและคุณสมบัติที่เหมาะสมของ ระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก จัดทำร่างระบบ

ขั้นตอนย่อยที่ 2 ออกแบบระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก ฉบับร่าง 1

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาระบบ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 1 ตรวจสอบระบบเชิงคุณลักษณะ โดยใช้เทคนิค Focus group สอบถามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน

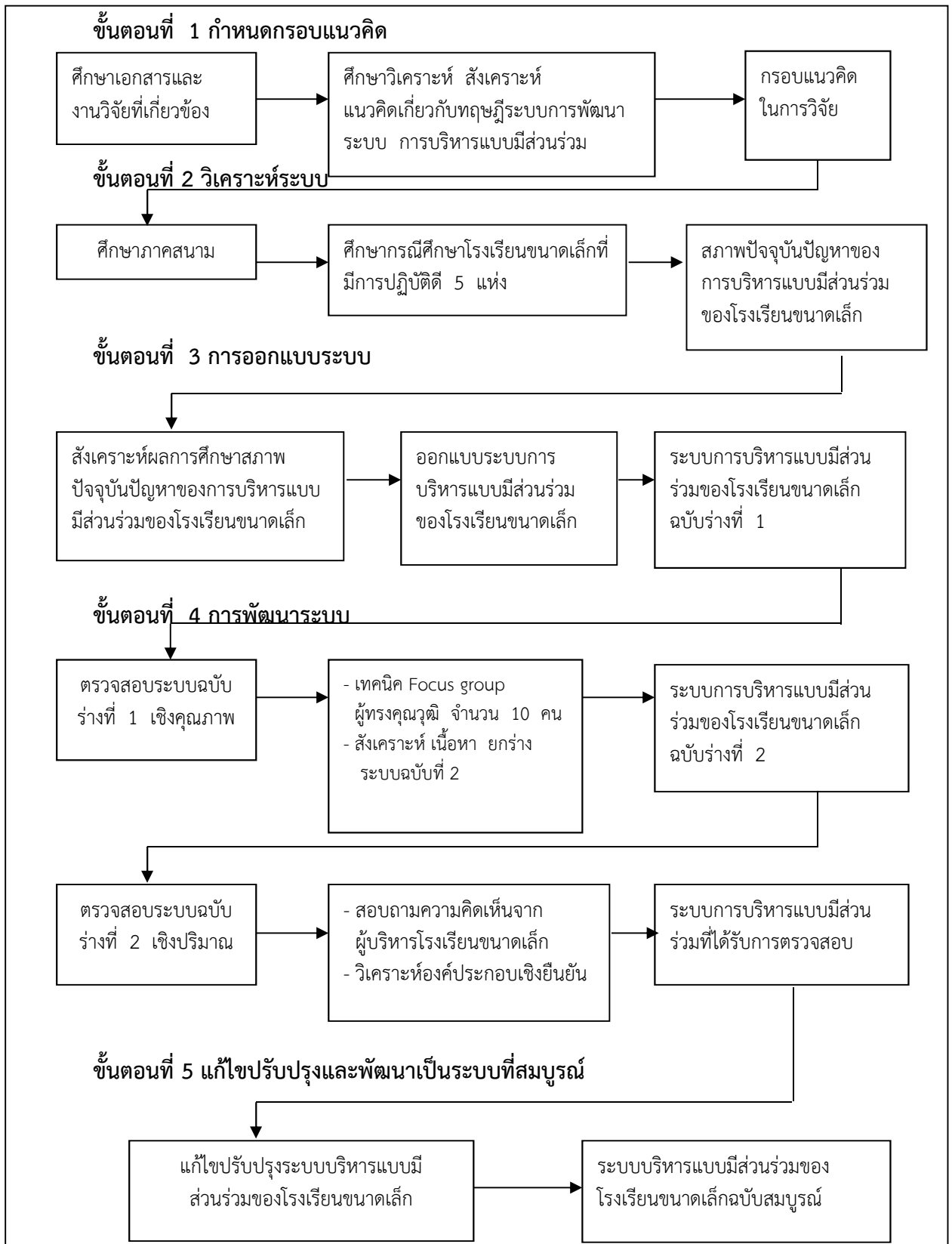
ขั้นตอนย่อยที่ 2 สังเคราะห์ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ จากขั้นตอนย่อยที่ 1 ปรับปรุงแก้ไข จัดทำระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมฉบับร่างที่ 2

ขั้นตอนย่อยที่ 3 ตรวจสอบระบบเชิงปริมาณ จากระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ฉบับร่าง 2 ด้วยวิธีการสอบถามความคิดเห็น จากผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

จำนวน 200 คน (การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของแฮร์ (Hair, 1980) ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) แบ่งการสุ่มออกเป็นภาค เขตตรวจราชการ จังหวัด และโรงเรียน ได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างดังแสดงในตารางที่ 2

ขั้นตอนที่ 5 แก้ไขปรับปรุงและพัฒนาเป็นระบบฉบับสมบูรณ์

เป็นขั้นตอนของการนำข้อมูล จากการตรวจสอบระบบเชิงปริมาณของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาปรับปรุง แก้ไขให้เป็นระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสมบูรณ์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการวิจัยและพัฒนาระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนขนาดเล็กในระดับภาค เขตตรวจราชการ และจังหวัด

ภาค	เขตตรวจราชการ	จังหวัด	จำนวนโรงเรียนขนาดเล็ก	จำนวนโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง
กลาง	2	ชัยนาท	109	10
กลาง	2	พระนครศรีอยุธยา	181	16
ตะวันออก	3	ฉะเชิงเทรา	121	11
ตะวันออก	3	นครนายก	74	6
ตะวันตก	4	นครปฐม	96	8
ตะวันตก	4	สุพรรณบุรี	224	20
ใต้	6	ชุมพร	130	12
ใต้	7	ระนอง	37	3
เหนือ	17	เพชรบูรณ์	314	28
เหนือ	17	พิษณุโลก	236	21
ตะวันออกเฉียงเหนือ	13	อุบลราชธานี	581	51
ตะวันออกเฉียงเหนือ	13	อำนาจเจริญ	161	14
			2264	200

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติ 5 แห่ง สามารถสังเคราะห์เนื้อหาและทำการยกร่างระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับร่าง 1 ประกอบด้วย 5 ส่วนสำคัญ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยป้อนเข้า (Input) ประกอบด้วย

1. เป้าหมายของสถานศึกษา
2. ความรู้และเทคโนโลยี
3. ทรัพยากรของสถานศึกษา ประกอบด้วย บุคคล งบประมาณ อาคาร

สถานที่ สื่อวัสดุอุปกรณ์

4. วัฒนธรรมสถานศึกษา

ส่วนที่ 2 กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย 3 มิติ คือ

มิติที่ 1 การพัฒนาระบบ ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์ระบบ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ ศึกษาสภาพบริบท วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหา กำหนดทางเลือก และการตัดสินใจเลือกทางเลือก

2. การออกแบบระบบ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ กำหนดวัตถุประสงค์ เขียนโครงการ จัดเตรียมทรัพยากร และดำเนินงานตามโครงการ

3. การพัฒนาระบบ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ นิเทศกำกับติดตาม พัฒนา บุคลากร สนับสนุนสื่อวัสดุอุปกรณ์ สื่อสารประชาสัมพันธ์ ภาวะผู้นำ

4. การนำไปใช้ ประกอบด้วย 4 งาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานการเงิน และงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

5. การประเมินผล

มิติที่ 2 การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ

1. การวางแผน

2. การดำเนินการ

3. การประเมินผล

4. การร่วมรับผลประโยชน์

มิติที่ 3 องค์ประกอบของระบบ ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบคือ

1. เป้าหมายขององค์การ

2. โครงสร้างองค์การ

3. ทรัพยากรและเทคโนโลยี

4. จิตวิทยา

5. การจัดการ

6. วัฒนธรรมและบรรยากาศของสถานศึกษา

7. บุคลากร

8. การประเมินผลสถานศึกษา

ส่วนที่ 3 ผลผลิต(Output) ประกอบด้วย

1. การบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

2. ความพึงพอใจประกอบด้วย

2.1 ครู

2.2 ผู้รับบริการ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)

ส่วนที่ 5 สภาพแวดล้อม (Environment)

จากการประเมินระบบเชิงคุณลักษณะ ซึ่งเป็นการการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน วิเคราะห์องค์ประกอบของระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำการยกร่างระบบฉบับที่ 2 ประกอบด้วย 5 ส่วนสำคัญ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยป้อนเข้า (Input) ประกอบด้วย

1. เป้าหมายของสถานศึกษา
2. ความรู้และเทคโนโลยี
3. ทรัพยากรของสถานศึกษา ประกอบด้วย บุคคล งบประมาณ อาคารสถานที่ และสื่อวัสดุอุปกรณ์
4. วัฒนธรรมสถานศึกษา
5. สารสนเทศ

ส่วนที่ 2 กระบวนการ (Process) ระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1. การวางแผน ประกอบด้วย
  - 1.1 เป้าหมาย
  - 1.2 จิตวิทยา
  - 1.3 โครงสร้าง
  - 1.4 วัฒนธรรมและบรรยากาศ
2. การดำเนินงาน ประกอบด้วย
  - 2.1 การจัดการ
  - 2.2 บุคลากร
  - 2.3 ทรัพยากรและเทคโนโลยี
3. การประเมินผล ประกอบด้วย
  - 3.1 การประเมินผลสถานศึกษา
  - 3.2 การร่วมรับผลประโยชน์

ส่วนที่ 3 ผลผลิต (Output) ประกอบด้วย

1. การบรรลุเป้าหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม
2. คุณภาพการศึกษา
3. ความพึงพอใจ ประกอบด้วย
  - 3.1 ครู
  - 3.2 ผู้รับบริการ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)

ส่วนที่ 5 สภาพแวดล้อม (Environment) ประกอบด้วย

1. สภาพแวดล้อมภายใน
2. สภาพแวดล้อมภายนอก

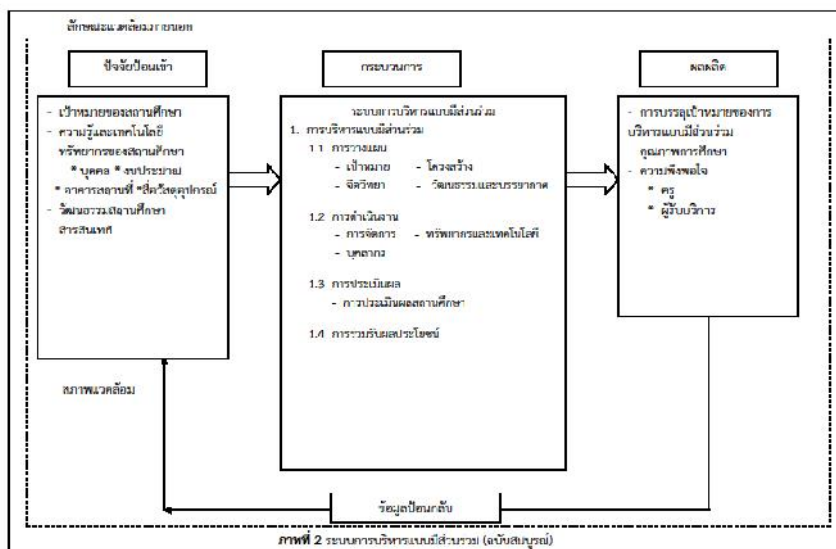
จากการประเมินระบบเชิงปริมาณ โดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 200 คน แล้วนำมาวิเคราะห์สถิติ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ในภาพรวมองค์ประกอบของระบบบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ ปัจจัยป้อนเข้า กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผลผลิต ปัจจัยป้อนกลับ และสภาพแวดล้อม มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยทุกองค์ประกอบย่อยมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบอยู่ในระดับตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป สอดคล้องกับระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมฉบับที่ 2 สามารถปรับปรุงแก้ไขเป็นระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมฉบับสมบูรณ์ ดังแสดงในภาพที่ 2

อภิปรายผล

1. การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา โดยทำการศึกษาทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ถูกต้องชัดเจนสามารถนำมากำหนดเป็นตัวแปรไว้ในแต่ละองค์ประกอบหลักของระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างถูกต้องตามหลักทฤษฎี สอดคล้องกับแนวคิดของ Keeves (1988) พูลสุข หิงคานนท์ (2540) รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์ (2548) สามารถสรุปได้ดังนี้ “ระบบต้องมีความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปรที่ศึกษา สามารถใช้พยากรณ์สิ่งที่เกิดขึ้นได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ระบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน เป็นการสร้างความคิดรวบยอดใหม่ และมีความสอดคล้องกับทฤษฎีของเรื่องที่จะทำ”

2. ระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เป็นระบบการบริหารการศึกษาระบบหนึ่งที่เกิดขึ้นตามหลักการและแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษาและการมีส่วนร่วม เพื่อให้เป็นระบบที่เป็นรูปธรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำไปสู่การสร้างความร่วมมือ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ร่วมมือกันในการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 กฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการสรรหา แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546 และสอดคล้องกับกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นไปตามนโยบายการศึกษาของชาติ ที่ได้กำหนดไว้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันวิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา

3. องค์ประกอบของระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ 1) ปัจจัยป้อนเข้า (เป้าหมายของสถานศึกษา ความรู้และเทคโนโลยี ทรัพยากรของสถานศึกษา วัฒนธรรมของสถานศึกษา สารสนเทศ) 2) กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม (การวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผล การร่วมรับผลประโยชน์) 3) ผลผลิต (การบรรลุเป้าหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม คุณภาพการศึกษา ความพึงพอใจ) 4) ข้อมูลป้อนกลับ 5) สภาพแวดล้อม (สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก) ถือได้ว่าเป็นระบบที่มีองค์ประกอบของระบบเป็นไปตามหลักการของทฤษฎีระบบตามแนวคิดของ โวน เบร์ทาลานffy (Von Bertalanffy, 1968) ; สมิท (Smith, 1982) ; โชเดอเบก (Schoderbek, 1990) ; เลอเนเบิร์ก และออร์เนสไตน์ (Lunenberge and Ornestein, 1996)

ภาพที่ 2 ระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยปรับให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานระดับสูง ควรใช้ระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ค้นพบนี้ ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 การพัฒนาระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นงานวิจัยที่ยืนยันความเที่ยงตรงของทฤษฎี โดยยังไม่ได้นำไปทดลองใช้ในสถานศึกษา ดังนั้นจึงนำควรผลการวิจัยไปทดลองใช้ในสถานศึกษา เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กปี 2551-2553**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- พูลสุข หิงคานนท์. (2540). **การพัฒนารูปแบบการจัดองค์กรของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข**. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต ภาควิชาบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์. (2548). **การพัฒนารูปแบบการบริหารของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิทยา คู่วิรัตน์. (2540). **การพัฒนาระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน คาทอลิกอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิตสาขา บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). **นวัตกรรมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.).
- Bertalanffy, L.V. (1973). **Education Administration and the Behavioral Sciences: A System Perspective**. Boston: Alyn and Bacon.
- Debenham, K. John. (1989). **Knowledge systems Design**. New York: Prentice-Hall.
- Edwards, P. (1985). **System Analysis Design and Development; With Structured Concepts**. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Hair, J.F., Anderson R.E., Tatham, R.L. and Black, W.C. (1998). **Multivariate data analysis**. 5th ed. New Jersey: Prentice-Hall.
- Keeves, John P. (1993). **Models and Model Building**. In Keeves, John P. (editor). **Educational Research, Methodology, and Measurement: An International Handbook**. U.K: Pergamon Press.

- Lunenburg, F.C. and Ornstein, A.C. (1996). **Educational administration: concepts and practices**. 2(nd) ed. Belmont: Wadsworth.
- Schderbeck, P.P., etal. (1990). **Management System: Conceptual Consideration**. Boston, Ua: Richard.D Irwin
- Smith, P. C., Kendall, L. M., & Hulin, C. L. (1978). **The measurement of satisfaction in work and retirement**. New York: Free press.
- Edward W. Smith. (1982). **The education's encyclopedia**. New York: Prentice-Hall.